

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 565/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného doc. JUDr. Zuzanou Mlkvou Illýovou, PhD., advokátkou, Grösslingová 6-8, Bratislava, proti prípisu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 76/19/1000-708 z 25. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. júna 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj porušenia svojich práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a 2 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) prípisom prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) č. k. VII/3 Gv 76/19/1000-708 z 25. marca 2021 [ďalej len „prípis“ (v petite ústavnej sťažnosti zrejme nesprávne uvedené číslo listu 373 v spisovej značke, pozn.)]. Sťažovateľ navrhuje napadnutý prípis zrušiť a žiada, aby ústavný súd zakázal špeciálnej prokuratúre porušovať označené práva sťažovateľa podľa ústavy, listiny a dohovoru, taktiež žiada priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že uznesením prokurátorky špeciálnej prokuratúry z 27. októbra 2020 bolo sťažovateľovi podľa § 206 ods. 1 a 4 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) vznesené obvinenie za zločin zasahovania do nezávislosti súdu podľa § 342 ods. 1, ods. 2 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) na špecifikovanom skutkovom základe.

3. Dňa 5. marca 2021 bolo sťažovateľovi doručené uznesenie vyšetrovateľa z 23. augusta 2019, ktorým bol pribratý znalec na vypracovanie znaleckého posudku z odboru elektrotechniky, odvetvia riadiacej techniky, výpočtovej techniky (hardware), odhadu hodnoty elektrotechnických zariadení a elektroniky. Toho istého dňa bol sťažovateľovi doručený na vedomie list vyšetrovateľa (odosielateľ) znalcovi (adresát) s predmetom «„Obv. ██████████ a spol., tr. čin zasahovania do nezávislosti súdu podľa § 342 Trestného zákona a iné, žiadosť o doplnenie znaleckého skúmania“», v ktorom vyšetrovateľ žiada súdneho znalca, aby skúmal počítač, ktorý bol sťažovateľovi zaistený 28. októbra 2020, čo sa týka otázok uvedených v uznesení o pribratí znalca, a aby v tomto počítači «zaistil všetky typy a druhy súborov, ktoré obsahujú kľúčové slová „██████████“, „██████████ ██████████ ██████████“, „██████████“, „██████████“, „██████████“».

4. Sťažovateľ podal žiadosť o preskúmanie postupu vyšetrovateľa dozorovým prokurátorom špeciálnej prokuratúry podľa § 210 Trestného poriadku z dôvodu, že uznesenie o pribratí znalca sa týka iných obvinených s tým, že sťažovateľ v ňom nie je uvedený, v uznesení nie je identifikovaný zaistený počítač sťažovateľa a predmetné uznesenie bolo vydané 14 mesiacov pred vznesením obvinenia sťažovateľovi a pred vydaním príkazu prokurátorky špeciálnej prokuratúry z 21. októbra 2020 na vydanie a uchovanie počítačových údajov. Z týchto dôvodov sa sťažovateľ domnieval, že uznesenie o pribratí znalca nie je právne spôsobilým podkladom pre znalecké skúmanie jeho zaisteného počítača.

5. O vybavení žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľa podľa § 210 Trestného poriadku bol sťažovateľ informovaný prípisom z 26. marca 2021. Prokurátor v predmetnom prípise poukázal na to, že uznesením z 20. augusta 2019 bolo začaté trestné stíhanie vo veci skutku kvalifikovaného ako zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 a 2 Trestného zákona. Ďalším uznesením z 2. marca 2020 bolo začaté trestné stíhanie vo veci pre skutok kvalifikovaný ako zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 a 2 Trestného zákona.

6. Uznesením prokurátorky špeciálnej prokuratúry z 27. októbra 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie, uznesením vyšetrovateľa z 23. augusta 2019 bol do trestného konania v danej trestnej veci pribratý znalec, 28. októbra 2020 bol v danej trestnej veci sťažovateľovi zaistený špecifikovaný počítač.

7. Vyšetrovateľ 6. novembra 2020 listom písomne požiadal pribratého znalca o doplnenie znaleckého posudku, resp. znaleckého skúmania (o skúmanie zaisteného počítača patriaceho sťažovateľovi). Uznesenie o pribratí znalca a list vyšetrovateľa boli sťažovateľovi doručené 5. marca 2021.

8. Uvedený postup vyšetrovateľa považoval prokurátor za „procesne možný, majúci oporu v Tr. poriadku.“. Sťažovateľovi bol špecifikovaný počítač zaistený pre účely trestného konania aj na základe príkazu prokurátorky špeciálnej prokuratúry z 21. októbra 2020, v ktorom bolo tiež uvedené, že sa „prikazuje vydať počítačové údaje zo všetkých telekomunikačných zariadení, jednotiek výpočtovej techniky a iných nosičov dát, ktoré využíva advokát ██████████... a Advokátska kancelária ██████████. a to konkrétne všetky počítačové údaje, aplikácie, textové dokumenty, audiovizuálne záznamy, vrátane prevádzkových a obsahových údajov uložených v pamäti vyššie uvedených telekomunikačných zariadení, jednotiek výpočtovej techniky a iných nosičov dát, ktoré obsahujú (aj jednotlivo) kľúčové slová...“.

9. V trestnom konaní zaistenej veci – počítača sťažovateľa išlo o vec, ktorá vecne a skutkovo súvisí, resp. možno dôvodne s ohľadom na skutkové vymedzenie stíhanej trestnej činnosti (vzhľadom na dosiaľ vykonané vyšetrovanie) predpokladať, že môže priamo súvisieť s vecami skôr zaistenými v danom trestnom konaní, vo vzťahu ku ktorým už bolo vykonané znalecké dokazovanie riadne pribratým znalcom. Prokurátor vyslovil názor, že pre znalecké skúmanie riadne procesne zaisteného počítača sťažovateľa nebolo v danom prípade potrebné vydávať nové, samostatné uznesenie o pribratí znalca, ale postačovalo situáciu riešiť žiadosťou vyšetrovateľa. Tento postup má analogicky oporu aj v § 146 Trestného poriadku. Vydanie nového uznesenia by bolo v danom prípade nadbytočné, keďže by bol zrejme pribratý ten istý znalec, keďže ide o znalecké skúmanie v jednom trestnom konaní a týka sa veci zaistenej sťažovateľovi, ktorá priamo vecne a skutkovo súvisí so skôr vykonaným znaleckým skúmaním v danej veci.

10. Prokurátor dospel k záveru, že sťažovateľovi *„nebola odňatá reálna možnosť podať v danej veci prípadné námietky vo vzťahu k osobe znalca, alebo pre vecné dôvody, a to práve s poukazom na to, že tak písomná žiadosť vyšetrovateľa... ako aj... uznesenie vyšetrovateľa... o pribratí znalca, boli vyšetrovateľom PZ zaslané a doručené obvinenému.“*. Pokiaľ ide o znalecké skúmanie zaisteného počítača, prokurátor uviedol, že *„toto je prísne zamerané a ohraničené na zisťovanie skutočností, preverenie a vykonanie dokazovania vo vzťahu k predmetu trestného konania...“*. Prokurátor tiež zdôraznil, že v žiadosti vyšetrovateľa zo 6. novembra 2020 *„boli presne vymedzené a konkretizované kľúčové slová, ktorých sa má znalecké skúmanie týkať.“*. Na tomto základe uviedol, že postup vyšetrovateľa v danom štádiu trestného konania je *„procesne správny a zákonný.“*

II. Argumentácia sťažovateľa

11. Proti napadnutému prípisu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že prokurátor nenapravil pochybenia (porušenia zákonnosti) v postupe vyšetrovateľa, čím došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru.

12. Sťažovateľ poukazuje na to, že vyšetrovateľ svojou žiadosťou o doplnenie znaleckého skúmania chcel doplniť uznesenie o pribratí znalca o znalecké dokazovanie – znaleckým skúmaním zaisteného počítača sťažovateľa vo veci jeho obvinenia. Je neprípustné, aby uznesenie o pribratí znalca (rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní) bolo menené alebo doplnené obyčajnou žiadosťou (listom) vyšetrovateľa. Proti tejto žiadosti (listu) nemožno podať opravný prostriedok, čo predstavuje popretie práva obvineného namietat' vecné dôvody týkajúce sa znaleckého dokazovania alebo osobu znalca, čo je zároveň popretím procesných práv sťažovateľa podľa § 142 ods. 3 Trestného poriadku.

13. Sťažovateľ namietal, že rozsah otázok, ktoré by mal znalec zodpovedať v znaleckom posudku v zmysle žiadosti vyšetrovateľa, prekračuje právny rámec príkazu na vydanie a uchovanie počítačových údajov, na základe ktorého možno vydať a uchovať, resp. stiahnuť výlučne počítačové údaje, ktoré obsahujú (aj jednotlivo) kľúčové slová. Nedodržaním týchto kľúčových slov *„pri stiahnutí a analýze dát zo zaisteného počítača by došlo k priamemu porušeniu Príkazu prokurátorky na vydanie a uchovanie počítačových údajov... Zároveň by takýmto postupom došlo*

k narušeniu zákonnej povinnosti mlčanlivosti Sťažovateľa ako advokáta a k narušeniu práva na ochranu súkromia tretích osôb (klientov Sťažovateľa)...“.

14. Porušenie práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru sťažovateľ odôvodňuje tým, že prokurátor špeciálnej prokuratúry legitimizoval nezákonný postup pri pribratí znalca na vypracovanie znaleckého posudku. Znalecké skúmanie sťažovateľovho počítača je bez zákonného podkladu, preto je nezákonné a predstavuje protiprávny zásah do jeho súkromia. Nie je garancia, že pri znaleckom dokazovaní bude rešpektovaný príkaz na vydanie a uchovanie počítačových údajov. Toto riziko zvyrazňuje to, že uznesenie o pribratí znalca nariaďuje skúmanie v širšom rozsahu ako príkaz prokurátorky. Uznesenie o pribratí znalca a predmetná žiadosť vyšetrovateľa ukladajú znalcovi, aby skúmal zaistený počítač vo vzťahu k uvedeným otázkam a aby v počítači zaistil všetky typy a druhy súborov, ktoré obsahujú kľúčové slová, „*vymedzené zadanie nepochybne presahuje rámec stanovený Príkazom prokurátorky...“.*

15. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru „*za neoprávnený zásah do súkromia Sťažovateľa... je možné považovať nezákonne vykonané znalecké skúmanie vo vzťahu k pracovnému počítaču Sťažovateľa ako advokáta.*“.

16. Z § 142 ods. 3 Trestného poriadku je zrejmé, že o pribratí znalca sa v trestnom konaní rozhoduje uznesením. Vo vzťahu k sťažovateľovi a jeho zariadeniu bol znalec ustanovený len obyčajným listom vyšetrovateľa znalcovi s odkazom na 14 mesiacov predtým vydané uznesenie. Tento postup pri zásahu do súkromia sťažovateľa nemá oporu v žiadnom zákonnom ustanovení, preto uvedené znalecké skúmanie je v rozpore s kritériom legality (zákonnosti) v zmysle čl. 8 ods. 2 dohovoru.

17. Vzhľadom na to, že sťažovateľ je advokátom, zásah do súkromia sa dotýka informácií a údajov, ktoré zahŕňajú komunikáciu advokáta s klientmi. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva všetky formy komunikácie s advokátom (súkromné, pracovné, týkajúce sa konkrétnej veci, všeobecné) sú chránené na základe čl. 8 dohovoru. Zásah do práva na súkromie nastane pri vyhotovení znaleckého posudku, nejde preto o také porušenie práva sťažovateľa v prípravnom konaní, ktoré možno odstrániť v ďalšej fáze trestného konania, bez ohľadu na zákonnosť a použiteľnosť tohto dôkazu.

18. Sťažovateľovi bola doručená žiadosť o doplnenie znaleckého skúmania vymedzujúce zadanie pre znalca (osobu sťažovateľa, zaistený počítač a rozsah znaleckého skúmania). Proti tejto žiadosti nemožno podať sťažnosť. Sťažovateľovi bolo tiež doručené uznesenie o pribratí znalca z 23. augusta 2019 vydané 14 mesiacov pred vznesením obvinenia sťažovateľovi, sťažovateľ a jeho počítač v ňom nie sú uvedení. Sťažovateľ nie je osobou oprávnenou na podanie sťažnosti proti tomuto uzneseniu, čím bolo porušené právo na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru. Prokurátor v prípise uviedol, že sťažovateľovi nebolo odňaté právo podať sťažnosť proti tomuto uzneseniu, ide o arbitrárne tvrdenie. V tomto kontexte sťažovateľ poukazuje na nález č. k. III. ÚS 68/05 z 1. júna 2005, v ktorom ústavný súd v obdobnom prípade konštatoval porušenie práva podľa čl. 13 dohovoru.

19. Postup vyšetrovateľa predstavuje „*hrubé a svojvoľné... porušenie zákona, ktoré nie je možné legitimizovať, pretože takýto postup by postupne prirodzene viedol k úplne rezignácii na dodržiavanie zákonných postupov pri činnosti OČTK.*“.

sa nijak vecne nevysporiadal s námietkami sťažovateľa v žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľa podľa § 210 Trestného poriadku. Prokurátor „*uvádza účelové argumenty, ktoré nemajú oporu v žiadnom ustanovení trestného poriadku... badať zrejmy cieľ, ktorým bolo konštatovanie, že postup vyšetrovateľa bol zákonný a snahou dozorového prokurátora bolo sformulovať akúkoľvek odpoveď, ktorá by k tomuto cieľu viedla, čím sa skutočný materiálny prieskum... opomenul.*“.

20. Prokurátor poukazoval na analogickú aplikáciu § 146 Trestného poriadku, čo je zjavne svojvoľný právny záver, keďže analógia vo vzťahu k postupu orgánu činného v trestnom konaní nie je prípustná. Predmetné ustanovenie sa aplikuje na odstránenie chýb vyhotoveného znaleckého posudku, takto nemožno postupovať pri ustanovení znalca (vo vzťahu k odlišnej osobe a odlišnému zariadeniu). Odkaz prokurátora na uvedené ustanovenie je dôkazom toho, že ani on „*nevedel identifikovať konkrétne ustanovenie zákona ani inú právnu oporu, ktorými by reálne odôvodnil zákonnosť postupu pri ustanovení znalca obyčajným listom.*“. Obdobne je arbitrárny právny záver prokurátora o nadbytočnosti uznesenia o pribratí znalca. Pokiaľ ide o iného obvineného a iné zariadenie, je podľa sťažovateľa potrebné vydať uznesenie o pribratí znalca.

21. Nedostatočné preskúmanie žiadosti sťažovateľa podľa § 210 Trestného poriadku a v konečnom dôsledku legitimovanie nezákonného postupu vyšetrovateľa predstavuje porušenie základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

22. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru) a práva na účinný opravný prostriedok (čl. 13 dohovoru) napadnutým prípisom špeciálnej prokuratúry z dôvodu, že prokurátor sa pri preskúmaní postupu vyšetrovateľa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa v žiadosti podľa § 210 Trestného poriadku a legitimizoval nezákonný postup vyšetrovateľa v súvislosti so znaleckým skúmaním zaisteného počítača sťažovateľa ako advokáta, ktorý obsahuje aj údaje týkajúce sa jeho klientov.

23. Pokiaľ ide o odkaz sťažovateľa na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 68/05, ústavný súd v predmetnom rozhodnutí nerozhodoval o trestnej veci a ani o porušení práva podľa čl. 13 dohovoru.

24. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 56 ods. 2 a § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej

len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013)].

25. Ústavný súd opakovane judikuje, že trestné konanie od svojho začiatku až do jeho konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09, IV. ÚS 352/2020). Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú napr. všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (III. ÚS 79/02), prípadne iné orgány verejnej moci na to určené.

26. Pokiaľ ide o vecný prieskum námietok sťažovateľa týkajúcich sa spôsobu vykonávania dokazovania v jeho trestnej veci (procesný postup vo vzťahu k znaleckému skúmaniu zaisteného počítača sťažovateľa, prípadne rozsah znaleckého skúmania), ústavný súd konštatuje, že na takéto prieskum v tomto štádiu trestného konania nemá právomoc. Sťažovateľ bude mať možnosť brániť sa vznesenému obvineniu (a v jeho rámci aj vo vzťahu k zákonnosti postupu pri znaleckom dokazovaní a k použiteľnosti takto získaných dôkazov) v kontexte predchádzajúceho bodu tohto odôvodnenia, a to v prípade podania obžaloby aj v súdnom konaní vrátane (poprípade) podania odvolania a následne aj dovolania [§ 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku]. Právomoc ústavného súdu pri ochrane základných práv prichádza do úvahy až *ex post*, preto ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

27. V konečnom dôsledku, čo sa týka okolností uvedených v bode 17 tohto odôvodnenia, je sťažovateľom prezentovaný uhol pohľadu ochrany súkromia pri komunikácii s advokátom, čo sa týka ochrany práv klienta, a preto ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť v tejto jej časti ako podanú neoprávnenou osobou podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde (s dôvetkom, že ochrana súkromia je limitovaná a neoddeliteľne spojená s otázkou zákonnosti prieskumu korešpondencie advokáta pri ústavne konformnom výklade zákona tak, ako to zodpovedá čl. 8 ods. 2 dohovoru a čl. 16 ods. 1 ústavy, čo predstavuje vecnú spojnicu so záverom uvedeným v predchádzajúcom bode tohto odôvodnenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu